

* A greater part of the collection had been evacuated from the Gallery to other locations, were discovered, requisitioned and removed to Serbia under the supervision of the Ministry of Culture of Serbia upon the occupation of the city (29 November 1991).

** Complete documentation on the collection at MDC, Vukovar Municipal Museum in Exile, Zagreb, and the donor Professor Dr. Antun Bauer, Zagreb.

17. VUKMANIĆ

RIBAR FAMILY MEMORIAL COLLECTION
Branch collection of Karlovac Municipal Museum

Museum profile: memorial museum

Founded: 1968

Number of museum objects: 300, 100 recorded

The Ribar family home was donated to the Karlovac Municipal Museum along with its furnishings and many documents, concerning the lives and work of family members Ivo Lola, Jurica and Dr. Ivan Ribar (about 220 objects), mostly covering the pre-war and war period. Most of the documents are related to the pre-war and Second World War periods, with a special section of the exhibition showing the life of Dr. Ivan Ribar up to 1964.

* According to the curator of Karlovac Municipal Museum the Ribar home and the collection were taken over by chetniks.

** Copies of microfilmed inventory books of Karlovac Municipal Museum at MDC, Karlovac Municipal Museum and Croatian State Archives, September 1991.

Note: Texts on museums from guidebook Museums and Galleries of Croatia, published in February 1992 by the Ministry of Culture and Education.

Text submitted on 8 July 1994

*Translation into English:
Zdenka Ungar*

8. SJEDNICA UNESCO-ova MEĐUVLADINA KOMITETA ZA POSPJEŠENJE POVRATKA KULTURNIH DOBARA U ZEMLJE NASTANKA ILI RESTITUCIJE U SLUČAJU NELEGALNOG PRISVAJANJA

UNESCO, PARIZ, 24.-27. svibnja 1994.

*Branka Šulc
Muzejski dokumentacioni centar
Zagreb*

Na poziv generalnog direktora UNESCO-a Hrvatskoj komisiji za suradnju s UNESCO-om za sudjelovanje predstavnika Republike Hrvatske, u svojstvu promatrača, na 8. sjednici UNESCO-ova Međuvladina komiteta za pospješnje povratka kulturnih dobara u zemlje nastanka ili restitucije u slučaju nelegalnog prisvajanja (Intergovernmental Committee for Promoting the Return of Cultural Property to its Countries of Origin or its Restitution in Case of Illicit Appropriation), sudjelovala sam u radu toga komiteta na prijedlog Hrvatske komisije za suradnju s UNESCO-om, od 21. do 18. svibnja 1994. godine. Republika Hrvatska je, nakon primanja u članstvo UNESCO-a, 1. lipnja 1992. godine, time i prvi put sudjelovala u radu ovoga Komiteta u svojstvu zemlje promatrača, čime je omogućen i aktivniji daljnji pristup rješavanju brojnih problema iz područja ilegalne trgovine umjetninama i konzistentnija priprava naših zahtjeva za restituciju, te direktna suradnja s Međuvladinim komitetom za pospješnje povratka kulturnih dobara. Radni dio sjednice a nekoliko kompjutorskih prezentacija za potraživanje nestalih umjetnina, održavao se od 24. do 27. svibnja 1994. godine, u UNESCO-u, u Parizu.

Sjednicom je predsjedao novi sastav Predsjedništva izabran prvoga dana skupa. Dosadašnji predsjednik, gospodin Yannis Tzedakis, direktor Odjela za antikvite Ministarstva kulture Grčke iz Atene, opsežno je izvijestio o naporima Komiteta u njegovu mandatu i prioritnim zadacima te usmjerenjima u sljedećem razdoblju rada Komiteta. Jednoglasno izabrani novi predsjednik Komiteta, gospodin Licenciado A. Ortiz Sobalvarero, predsjednik je delegacije Gvatemale, i direktor Odjela za pravo Ministarstva kulture u Gvatemali, cjeloviti popis članova novoga predsjedništva je u prilogu.

Na skupu je sudjelovalo 49 predstavnika iz 19 zemalja članica Komiteta, od 20 ukupno izabranih zemalja članica na Generalnoj konferenciji UNESCO-a, 64 predstavnika iz 46 zemalja članica UNESCO-a ali nečlanova Komiteta, 9 predstavnika iz 3 zemlje nečlanice UNESCO-a, kao i predstavnici ICOM-a, INTERPOL-a, Vijeća Europe, International Institute for the Unification of Private Law (UNIDROIT), Customs Co-operation Council (CCD), Međunarodni savjet za arhive, International Association of Dealers in Ancient Art, British Committee for the Restitution of the Parthenon Marbles, i 8 članova UNESCO-ova

sekretarijata. Ukupno je u radu skupa sudjelovalo 150 predstavnika europskih i izvaneuropskih zemalja.

Po izboru novoga Predsjedništva usvojen je i prethodno predloženi Dnevnik red skupa te se nastavilo aktivnim radom o temi Izvješća Komiteta o aktivnostima između dviju sjednica, novim programima ICOM-a o temi dokumentacije kulturnih dobara i inventara kulturnih dobara muzeja, programima zaštite kulturne baštine u muzejima, dosezima u izradbi nove verzije UNIDROIT konvencije, implementaciji preporuka 7. sjednice Komiteta, djelovanju INTERPOL-a, skupovima Vijeća Europe o temi ilegalne trgovine u zemljama srednje i istočne Europe, te o regionalnim seminarima o ilegalnoj trgovini kulturnim dobrima koje organizira UNESCO u uskoj suradnji s ICOM-om.

Unapređenje bilateralnih pregovora za povrat ili restituciju kulturnih dobara tijekom 1993. i 1994. godine i međunarodna suradnja

Nekoliko važnih međunarodnih koraka prema restituciji učinjeno je u vezi s povećanim naporima UNESCO-a da se osigura očuvanje kulturnog naslijeđa diljem svijeta.

Na Generalnoj konferenciji UNESCO-a 1978. godine odobren je statut i osnivanje Međuvladinoga komiteta za pospješivanje povratka kulturnih dobara u zemlje nastanka ili restitucije s osnovnom zadaćom - pospješivanja suradnje i pregovora na svim razinama kako bi se olakšalo vraćanje kulturnih dobara u postupku restitucije.

Na svom drugom zasjedanju 1981. godine taj Komitet je predložio i tipski formular koji kao osnovni instrument treba služiti za unapređenje bilateralnih pregovaranja za povrat ili restituciju kulturnih dobara.

Priručnik za popunjavanje navedenih formulara, dopunjava se slijedom narednih godina i u 1993. prezentiran model koji je pripremila stručna ekipa Odjela za međunarodne standarde UNESCO-a u uskoj suradnji s ICOM-om kako bi se pomoglo u standardiziranoj proceduri zahtjeva za restituciju zemljama članicama.

Okolnosti u kojima je kulturno dobro ili zbirka napustila zemlju svog porijekla važan je i odlučujući faktor u povratu ili restituciji kulturnih dobara. Te informacije usmjeravaju i tokove budućih pregovora u određivanju da li ispitivani slučaj treba smatrati povratom ili restitucijom.

Zasebni Komitet za restituciju pri Međuvladinom komitetu za pospješivanje povrata UNESCO-a odlučuje da li je zahtjev za restituciju pojedine zemlje pravovaljan te jesu li ispunjeni prethodni uvjeti za pokretanje postupka restitucije - bilateralni pregovori koji nisu rezultirali dogovorom o povratu.

Druga UNESCO-ova Konvencija, ratificirana 1970. godine, o mjerama za zabranu i sprečavanje nedopuštenog uvoza, izvoza i prijenosa vlasništva kulturnih dobara, koja se bavi i pitanjem restitucije, jest počev od 1984. godine u fazi dorade i izradbe novog nacrtu kojeg je UNESCO povjerio UNIDROIT-u (The International Institute for the Unification of Private Law). O nacrtu se raspravljalo na 4 sastanka vladinih eksperata iz oko 60 zemalja, u Rimu, a na zadnjem, održanom u veljači 1993. uza sudjelovanje i stručnjaka za međunarodno pravo iz Hrvatske, raspravljalo se o još neusuglašenim pitanjima definicije i kvalifikacije kulturnog dobra, definicije i kvalifikacije posjednika predmeta, zastarnim rokovima za podizanje tužbe, principima na kojima se treba temeljiti restitucija ukradenih kulturnih dobara te napose o pitanju zastarnog roka za povrat ilegalno izvezenoga kulturnog dobra. Prijedlog da taj rok bude 5 godina od otkrića gdje se predmet nalazi i 20 godina od ilegalnog uvoza, predmetom je daljnjih usuglašavanja, a napose za predmete koji su od posebne nacionalne važnosti za određene države koji ne bi trebali

podlijegati nikakvim zastarnim rokovima.

Opsežna informacija o konačnom prijedlogu s izmjenama i dopunama te Konvencije tijekom 1994. godine prezentirala je na skupu voditeljica programa gospođa Marina Schneider. Međunarodni karakter novoga nacrtu UNIDROIT-konvencije osobito inzistira na restituciji ukradenih predmeta i odnesenih iz zemlje porijekla, kao i na zabrani izvoza za predmete od osobita kulturnog značenja za zemlju porijekla. Prezentirana je i nova definicija kulturnoga dobra kao i rokovi za podnošenje zahtjeva za restituciju.

Prema izvješću gospođe Grazielle Brianzoni, ravnateljice Pariškog ureda Vijeća Europe, i na razini Parlamenta Vijeća Europe utvrđuju se nove smjernice za restituciju kulturnih dobara. Na sjednici održanoj veljače 1993. godine, Parlament je ponovno razmatrao Smjernice o restituciji kulturnih dobara (The Directive on the Restitution of Cultural Goods) i potvrdio ih bez dodatnih amandmana. Uz to, u svrhu sprečavanja ilegalne trgovine Vijeće organizira skupove o toj temi, a zadnji je održan u Pragu, tijekom studenoga 1993. o stanju u središnjoj i istočnoj Europi. Sudjelovali su predstavnici iz 23 zemlje kao i promatrači iz UNESCO-a i INTERPOL-a. Rasprava je bila usmjerena ka hitnim mjerama obuzdavanja ilegalne trgovine u tom dijelu Europe i razmatranju UNIDROIT novoga prijedloga Konvencije.

Naglašena je potreba intenzivnijeg održavanja skupova o restituciji i ilegalnoj trgovini i na razini Vijeća Europe, ali u uskoj suradnji s UNESCO-om te ICOM-om.

Posljedica oružanih sukoba napose su transferi kulturnih dobara. Danas Haaška konvencija (1954.) obuhvaća osnovne propise što se odnose na zaštitu kulturnih dobara u slučaju oružanog sukoba. Posebno se Protokolom te Konvencije svaka strana potpisnica obvezuje da će spriječiti izvoz kulturnih dobara s teritorija koji je okupirala. Pa ipak premda sve zemlje nisu ratificirale Konvenciju i Protokol, i prije 1954. kulturna su dobra često bila odnošena ili uništavana tijekom oružanih sukoba.

O posljedicama otuđenja kulturnih dobara tijekom oružanih sukoba izneseni su primjeri otuđenja kulturnih dobara iz muzeja Hrvatske i napose kulturnih dobara iz Vukovara te o suradnji hrvatskih kulturnih institucija s UNESCO-om i ICOM-om. Naglašena je potreba osnivanja Komisije stručnjaka UNESCO-a, ICOM-a i Vijeća Europe za očevid stanja fondova kulturnih dobara u Novom Sadu i Vukovaru i usporedbi inventarnih popisa koje posjeduje Ministarstvo kulture Srbije i Ministarstvo kulture Hrvatske.

Skup sam izvjestila o problemima zaštite kulturne, pokretne baštine tijekom rata u Hrvatskoj, problemima privatnih zbirki, muzeja, crkvenih fondova na okupiranom području RH, suradnji s ICOM-om (Fact Finding Mission u Hrvatskoj tijekom 1993. godine), suradnji s ECMM HQ u Zagrebu, Vijećem Europe, te zatražila stručnu potporu Komiteta u našim naporima za povrat opljačkane kulturne baštine.

Stručnu pomoć od UNESCO-a zatražili su Ministarstvo kulture i prosvjete Republike Hrvatske, Zavod za zaštitu spomenika kulture MKP i MDC-a, te po osnivanju i Hrvatska komisija za suradnju s UNESCO-om, u skladu s propisima Haaške i ostalih međunarodnih konvencija, već od studenoga 1991. godine, i ta je suradnja kontinuirana sve do danas.

O ovom je pitanju održan i zaseban sastanak s generalnim sekretarom ICOM-a, gospođom Elisabeth des Portes te stručnim savjetnikom Vijeća Europe, dr. Colinom Kaiserom, na kojem sam sudjelovala, u svrhu definiranja prijedloga za osnivanje navedene Komisije za pripremu rasprave i na godišnjem sastanku Savjetodavnog i Izvršnog odbora ICOM-a, koji se održava od 13. do 17. lipnja 1994. pri ICOM-u u Parizu, i na kojem je središnja tema rasprava o stanju muzeja u

Hrvatskoj i organizacija efikasnije pomoći međunarodne zajednice tim muzejima.

Drugi primjer pljačke kulturnih dobara o kojem se raspravljalo je problem povrata muzejske građe iz Nacionalnog muzeja i tri manja muzeja iz Kuvajta od strane Iraka tijekom Zaljevskog rata 1991. godine. Podrškom i pod nadzorom UNROP-a UNESCO-a Irak je Kuvajtu vratio 25.082 muzejska predmeta u razdoblju od 14. rujna do 20. listopada 1991. Kuvajt je UNESCO-u prijavio da brojni predmeti ipak nedostaju, te budući da nije postojala dobra dokumentacijska podloga, taj spor za povrat muzejske baštine, i dalje traje.

Irak je također prijavio nestanak svojih kulturnih dobara i iračka je delegacija predala UNESCO-u opsežan popis nestalih ili ukradenih predmeta iz iračkih muzeja. UNESCO je prosljedio navedeni popis ICOM-u, INTERPOL-u, IFAR-u, Sotheby's-u, London i dr. Budući da dokumentacija nije bila cjelovita i potraga za nestalim umjetninama je posve otežana ili čak i neprovediva.

Skup je informiran i o brojnim primjerima povrata pojedinačnih predmeta:

Metropolitan Museum of Art (New York) suglasio se s povratom trezora iz Lidije zemlji porijekla Turskoj; Korejskoga rukopisa iz ranog 19. st. iz Nacionalne biblioteke u Parizu Republici Koreji - rukopis je odnesen iz Koreje 1866. godine; s povratom 4 predmeta ukradena iz crkve u Gimelu, Francuska, 1991., pronađenih u Bologni, Italija, 1992. godine, uz brojne druge pozitivne primjere povrata kulturne baštine bez asistencije UNESCO-ova Komiteta direktnim pregovorima i suradnjom INTERPOL-a i muzeja Libije, Njemačke, Grčke i dr.

Naveden je i pravni postupak u slučaju Seuso te istaknuto da je Hrvatska ponovno uložila priziv za obnovu postupka a da je Libanon odustao od daljnjeg sudjelovanja u dokazivanju porijekla Seusova blaga. Kako nisam imala precizne informacije iz ove godine o ovom slučaju, nisam sudjelovala u diskusiji o tom pitanju.

Ponajviše diskusije je potaknuo višegodišnji problem povrata Partenonskih frizova iz British Muzeuma, London, zemlji porijekla Grčkoj, odnosno njihovo prezentiranje u novom muzeju koji se dovršava na atenskoj Akropoli. Zasebna stručna ekipa ICOM-a, prema odluci Komiteta, treba pripremiti i ekspertizu plana novoga Muzeja Akropole u Ateni i u tom smislu savjetovati i Komitet o muzeološkim i arhitektonskim uvjetima za smještaj Partenonskoga friza. Grčko Ministarstvo kulture je u međuvremenu angažiralo talijanske arhitekte za konstrukciju toga muzeja. Predstavnik British Committee for the Restitution of the Parthenon Marbles, gospodin Graham Binns i član Komiteta iz Grčke gospodin Y. Tzedakis, upoznali su sudionike skupa s brojnim još neriješenim pravnim pitanjima za povrat Partenonskih frizova, kao i s odlukom ponovnog razmatranja toga pitanja na razinama vlada Velike Britanije i Grčke. U svrhu onemogućavanja ilegalne trgovine umjetninama nestalim tijekom oružanih sukoba istaknuti su i novi primjeri potraživanja na međunarodnoj razini brojnih tehnološki usavršenih novih organizacija. The Art Loss Register, osnovan od Lloydsa iz Londona, u suradnji s International Foundation for Art Research (IFAR) iz New Yorka, s kompjutoriziranim bazama podataka nestalih umjetnina, dogovorili su s UNESCO-om, da ponude srednjenjoeuropskim i istočno - europskim zemljama, kao i onima zemljama odnosno muzejima koje preporuča ICOM, određeni broj besplatnih usluga u potraživanju za ukradenim predmetima. ICOM se pak obvezuje ubrzati postupak izradbe baze podataka o ukradenim predmetima iz muzeja zemalja članica ICOM-a, što bi umnogome olakšalo i ubrzalo sprečavanje prodaje umjetnina u aukcijskim kućama, ali i na ilegalnom tržištu.

Iskustva MDC-a u suradnji s Art Loss Registrom u potraživanju za

dijelom nestale kulturne baštine iz Franjevačkog samostana u Pridvorju i zbirke Ivana Meštrovića iz Muzeja Drniške krajine iz Drniša, pripremljene su temeljem zadanog modela ARL-a tijekom 1993. godine, u izravnoj suradnji MDC-a i ARL-a, upućuju na izvanredno organizirani oblik pomoći ali i otvorenosti ka daljnjoj suradnji.

O sličnome modelu potraživanja za nestalom baštinom izvjestila je i grupa stručnjaka Specijalne policijske jedinice za zaštitu nacionalne kulturne baštine Italije pri Ministarstvu spomenika kulture sa sjedištem u Rimu. Arhitektura programa počiva na programu Mistral (tekst i slika), te mrežnom povezanošću s INTERPOL-om, ključnim policijskim središtima u Italiji i drugim institucijama. Prikazani su brojni primjeri uspješnog pronalaženja ukradenih predmeta, koji svjedoče o napretku u pronalaženju izgubljene baštine.

U bazi podataka je oko 380.000 nestalih predmeta, a oko 25.000 slučajeva je riješeno. Slikovna baza ima oko 80.000 zapisa.

Prezentiran je i model THESAURUS Information, kompjutorskoga pretraživanja aukcijskih kataloga, koja djeluje u Newportu, Engleska.

Mjere za zaustavljanje ilegalne trgovine kulturnim dobrima

Od travnja 1991. godine, brojne nove države ratificirale su ili prihvatile Konvenciju o sredstvima sprečavanja i prevencije ilegalne trgovine, izvoza i transfera kulturnih dobara (Pariz, 1970.), a republike Slovenija i Hrvatska notificirale su svoje odvajanje od potpisnice Konvencije Jugoslavije. Broj zemalja članica potpisnica te Konvencije je danas 78. Nacionalna komisija za UNESCO Mađarske organizirala je tijekom 1993. godine, uz potporu i suradnju s UNESCO-om, regionalni seminar za zemlje srednje Azije i srednje i istočne Europe, uz aktivno sudjelovanje i predstavnika iz Hrvatske, o temi ilegalne trgovine i restitucije u Keszthelyju, Mađarska.

S obzirom na vrlo dobre rezultate toga seminara na prijedlog gospođe L. Prott, iz UNESCO-a, na ovome skupu, nastavak takove suradnje i informiranja o ilegalnoj trgovini, uz donošenje brojnih novih mjera za očuvanje kulturnih dobara, planiran je i za 1995. godinu, ponovno u Keszthelyju, Mađarska, sa svrhom kontinuiranoga dvogodišnjeg održavanja takovih seminara s ciljem poboljšanja mjera očuvanja kulturne baštine toga dijela Azije i Europe.

Osobita se pozornost počev od 90-ih obraća i zaštiti kulturne baštine Afrike, te je u uskoj suradnji s UNESCO-om, ICOM organizirao regionalni workshop o mjerama za sprečavanje ilegalne trgovine kulturnim dobrima u istočnoj i južnoj Africi u Arushai, Ujedinjena Republika Tanzanija, tijekom 1993. godine. Pri tomu je usko surađivao s SADCAMMM, Muzejskim udruženjem južne Afrike, i INTERPOL-om. Donesen je i značajan dokument Preporuka (u prilogu) kojim se podržava ratifikacija i primjena Konvencije o ilegalnoj trgovini iz 1970. godine i poduzimaju vrlo konkretne mjere za sprečavanje sve većeg odljeva i preprodaje kulturne baštine Afrike u brojnim zemljama. Raspravljalo se i o mjerama sigurnosti u muzejima, povratu otuđenih kulturnih dobara iz afričkih zemalja, kontroli izvoza, restituciji i dr. Donesene su i preporuke i rezolucije za poboljšanje očuvanja kulturnih dobara Afrike, kao i zasebni Apel Arusha, koji je i modelom za očuvanje kulturne baštine i brojnih drugih zemalja.

UNESCO je također bio organizator nacionalnog workshopa o mjerama protiv ilegalne trgovine kulturnom baštinom u Phnom Penu, 1992. godine na zahtjev vlade Kambode. Na seminaru su sudjelovali i predstavnici ICOM-a, INTERPOL-a i dr.

Članovi UNESCO-a i Komiteta sudjelovali su i na simpoziju "Zaštita kulturne baštine na Srednjem istoku i Sjevernoj Africi: Regionalni

simpozij o efektima javne policije”, održanom u Kairu, Egipat, tijekom 1993. godine. ICOMOS-ov nacionalni komitet SAD-a i Information Agency SAD-a (USIA) u suradnji s egipatskim organizacijama, pokrenuli su rješavanje brojnih pitanja nacionalne politike prema vođenju muzeja i mjerama za zaštitu od ilegalne trgovine umjetninama.

ICOM-ovi naponi u području povrata i restitucije kulturnih dobara i prijedlog za izradbu nacionalnih muzejskih inventara kulturnih dobara

Predstavnici UNESCO-ICOM-ova Muzejskog informacijskog centra, generalni sekretar ICOM-a, gospođa Elisabeth des Portes i voditeljica MIC-a, gospođa Jane Sledge, na skupu su opsežno izvjestile o novim usmjerenjima rada ICOM-a i MIC-a u području povrata i restitucije kulturnih dobara, kao i o modelu za izradbu muzejskih nacionalnih inventara kulturne baštine, promociji izradbe profesionalnih standarda u obradi muzejske građe, konzervaciji, kodu profesionalne muzejske etike i dr.

Na primjerima rata u Kuvajtu i Hrvatskoj naglašena je aktivnost ICOM-a u zaštiti muzejskih fondova i tijekom oružanih sukoba, primjeni Haške i ostalih konvencija u očuvanju kulturne baštine. Osobito je istaknuta misija ICOM-a o istraživanju stanja u muzejima Hrvatske potkraj 1993. godine, naponi hrvatskih institucija Hrvatske komisije za suradnju s UNESCO-om, Ministarstva kulture i prosvjete RH i MDC-a, na očuvanju muzejske baštine tijekom rata i pokretanju postupka za restituciju muzejske i crkvene građe iz Vukovara i iz ostalih muzeja na okupiranoj teritoriji Republike Hrvatske.

U skladu sa zaključcima Generalne konferencije ICOM-a, održane 1992. godine u Kanadi, ICOM moralno i materijalno podupire svoje nacionalne komitete te i muzeje u primjeni međunarodnih konvencija za zaštitu od otuđenja muzejskih fondova, suradujući pri tomu napose s UNESCO-om, ICOMOS-om, ICCROM-om i ostalim ne-vladinim organizacijama.

U tu je svrhu ICOM prvi put od svojega osnutka, na zahtjev MDC-a i Hrvatskoga nacionalnog komiteta ICOM-a iz 1991. godine, poslao, financijskom potporom Getty Conservation instituta, i istraživačku misiju u Hrvatsku da ocijeni stanje muzeja i galerija oštećenih tijekom rata 1991.-1993. godine, a sličnu misiju planira i za Bosnu i Hercegovinu. Izvješće ICOM-a o toj misiji tiskano je u Dokumentu 7070 Vijeća Europe za raspravu na Parlamentarnoj skupštini održanoj 12. travnja 1994. godine u Strasbourgu, kojom su i potaknute i brojne konkretne mjere pomoći hrvatskim muzejima koje se koordiniraju pri MDC-u.

ICOM je također otpočeo izdavanje serije publikacija o temi ukradenih muzejskih predmeta - tiskana je publikacija One Hundred Missing Objects, Looting in Angkor u 1993. godini, u 1994. planirano je tiskanje publikacije One Hundred Missing Objects from African Museums, a u 1995. planira tiskanje publikacije One Hundred Missing Objects from Latin American Museums. U “ICOM News” redovito objavljuje, u rubrici Ukradeni predmeti, podatke iz INTERPOL-a i UNESCO-a o nestalim muzejskim predmetima a pojedini su brojevi i u cijelosti posvećeni toj temi. U zadnja dva broja “ICOM Newsa” iz 1994. godine tako je i osobita pozornost usmjerena i na Misiju ICOM-a u Hrvatskoj.

ICOM nadalje o pitanju povrata i restitucije kulturnih dobara iz muzeja surađuje sa svojim Komitetima - CIDOC (za dokumentaciju), ICMS (za sigurnost muzeja), ICTOP (za školovanje muzejskih djelatnika), Komitetom za profesionalnu muzejsku etiku i dr., nastojeći uspostaviti čvrste veze između međunarodne muzejske zajednice u primjeni međunarodnih standarda profesije, i unapređenju zaštite i

dokumentiranosti kulturnih dobara u svrhu njihova očuvanja kako od krađa tako i od sve učestalijih primjera otuđenja muzejskih zbirki tijekom oružanih sukoba.

Upravo u svrhu što djelotvornijeg dokumentiranja, temeljenih na minimumu međunarodnih standarda, ICOM je za ovaj skup pripremio opsežnu stručnu podlogu za izradbu nacionalnih inventara kulturne baštine u muzejima u uskoj suradnji s CIDOC-om, s naputcima međunarodnoj muzejskoj zajednici o njihovoj primjeni.

Upravo je dokumentacijska podloga muzejske građe preduvjetom za potraživanje ukradenih odnosno opljačkanih muzejskih fondova a izradbu nacionalnih muzejskih inventara i prioritetni zadatak muzeja uz podršku ministarstava kulture i vlada zemalja svijeta.

Projekt je izrađen u uskoj suradnji s CIDOC-om i modelom je standarda koje MDC nastoji primijeniti i u našoj muzejskoj praksi. S obzirom na izuzetno važnu dionicu muzejskoga temeljnoga rada MDC planira elaborat ICOM-a National Inventories of Cultural Property, The Museum Viewpoint, May 1994., tiskati kao cjelinu u okviru svojega Biltena o informatizaciji muzejske djelatnosti Hrvatske u 1994. godini. Preporuke s ovoga skupa bit će dostavljene sudionicima a zadnji dan sjednice razmatrani su i prihvaćeni prijedlozi Preporuka zemalja članica Komiteta - Koreje, Turske, Italije, koje su podržane od Republike Češke, Etiopije, Nepala, Perua, Ujedinjene Republike Tanzanije, Sri Lanke, Grčke, Republike Koreje, Angole, Zaira i dr., a donosimo ih u prilogu ovom tekstu.

Zaključeno je da će se 9. sjednica Komiteta održati u UNESCO-u u Parizu 1996. godine.

Hrvatska komisija za suradnju s UNESCO-om i Ministarstvo kulture i prosvjete RH u suradnji sa Zavodom za zaštitu spomenika kulture Ministarstva kulture i prosvjete i Muzejskim dokumentacijskim centrom treba poduzeti sljedeće akcije:

- Zatražiti od UNESCO-a i ICOM-a te INTERPOL-a organizaciju i održavanje seminara o ilegalnoj trgovini i restituciji u Zagrebu, u 1995. godini, za djelatnike zavoda za zaštitu spomenika kulture i muzejskih organizacija u Hrvatskoj, u uskoj stručnoj suradnji sa Zavodom za zaštitu spomenika kulture Ministarstva kulture i prosvjete i Muzejskim dokumentacijskim centrom. UNESCO i ICOM su vrlo zainteresirani za realizaciju takova skupa u Hrvatskoj;

- Intenzivirati rad na izradbi nacionalnih inventara kulturnih dobara Hrvatske (pokretnih i nepokretnih) prema postojećim modelima UNESCO-a i ICOM-a, kao prioritarnim poslovima, uz podršku Ministarstva kulture i prosvjete RH;

- Pripremiti dokumentacijske podloge nestalih pokretnih kulturnih dobara tijekom rata u Hrvatskoj 1991. - 1993. godine, napose fondova iz vukovarskih kulturnih institucija te iz katoličke i pravoslavne crkve, za potrebe planirana rada Komisije UNESCO-a, ICOM-a i Vijeća Europe u Vukovaru i Novom Sadu. Stručne podloge pripremaju Zavod za zaštitu spomenika kulture MKP RH, Gradski muzej Vukovara u progonstvu i MDC;

- Informirati Međuvladin komitet za povrat kulturne baštine o slučaju Seuso;

- Kontinuirano informirati taj Komitet o svim slučajevima krađe, otuđenja pokretne kulturne baštine iz Hrvatske, i obavijestiti ga o novome mandatu ECMM u Hrvatskoj - očevidu stanja pokretne i nepokretne

kulturne baštine u UNPA područjima, otpočete tijekom lipnja 1994. godine;

- zatražiti stručnu pomoć UNESCO-a, i UNESCO-ova Međuvladina komiteta za pokretanje pregovora s Ministarstvom kulture Srbije o povratu pokretnih kulturnih dobara iz Hrvatske, odnesenih u Srbiju tijekom 1991.-1993. godine, jer je to prvi preduvjet i za, u slučaju neuspjelih pregovora, pokretanje postupka restitucije pri zasebnoj Komisiji Međuvladina komiteta radi restitucije;

- S ICOM-om i Komitetom za dokumentaciju ICOM-a (CIDOC) nastaviti suradnju na izradbi modela muzejsko-galerijskog informacijskoga sustava za muzeje Hrvatske, koji je već 1989. godine temeljen na standardima koje i ICOM i CIDOC preporučaju - eventualno organizirati i stručni skup, u prvoj polovici 1995. godine, sa stručnjacima iz ICOM-a i CIDOC-a o toj temi u Hrvatskoj u izravnoj vezi s MDC-om.

Primljeno: 20. 06. 1994.

SUMMARY

The 8. Session of the Unesco Intergovernmental Committee for Promoting the Return of Cultural Property to its Countries of Origin or its Restitution in Case of Illicit Appropriation, Unesco, Paris, 24 - 27 May 1994

by Branka Šulc

At the 8. Session of the UNESCO Intergovernmental Committee for Promoting the Return of Cultural Property to its Countries of Origin or its Restitution in Case of Illicit Appropriation, which convened in March 1994, Croatia attended for the first time as an observer, thus getting chance to take more active part in solving numerous problems in the field of illicit traffic in works of art and make more consistent preparation of requests for restitution more consistent. The session was attended by 150 representatives of European and non - European countries.

The Session discussed Committee's reports on the activities between the two sessions, new ICOM program on the theme of documentation of cultural property and inventarization of cultural property belonging to museums, programs of protection of cultural heritage in museums, the draft of the new version of UNIDROIT Convention, the implementation of the proposals of the 7. Session of the Committee, activities of INTREPOL, the meetings of European Council on the subject of illicit traffic in the countries of middle and eastern Europe, and on the regional workshops organized by UNESCO in the close collaboration with ICOM.

The examples of the appropriation of cultural property from Croatian museums was brought forth, with special emphasis on the appropriation of the cultural property of Vukovar, in the discussion on the consequences of the appropriation of cultural property. The meeting also discussed the collaboration of Croatian cultural institutions with UNESCO and ICOM.

NACRT PREPORUKA

NACRT PREPORUKE 1

Predlagatelj Republika Koreja

Podržan od ČEŠKE REPUBLIKE, ETIOPIJE, GVATEMALE, NEPALA, PERUA, SRI LANKE, TURSKE I UJEDINJENE REPUBLIKE TANZANIJE

Međuvladin komitet za pospješivanje povratka kulturnih dobara u zemlje porijekla ili restitucije u slučaju nezakonite aroprijacije

1. Prisjećajući se da su Generalna skupština UN-a i Generalna konferencija UNESCO-a donijele niz rezolucija koje se tiču povrata i restitucije kulturnih dobara,
2. Prisjećajući se da su Regionalna radionica o konvencijama o sredstvima zabrane i prevencije nezakonitog uvoza, izvoza i prijenosa vlasništva nad kulturnim dobrima, održana u Jomiteniu, u Tajlandu, od 24. do 28. veljače 1992. godine, i Međunarodna radionica o zaštiti umjetničke i kulturne baštine, održana u Courmayeuru, u Italiji, u lipnju 1992., preporučile različite mjere u svrhu ostvarivanja ciljeva Međuvladina komiteta za unapređenje povrata kulturnih dobara zemljama porijekla ili restitucije u slučaju nezakonite aroprijacije, inter alia, apela zemljama članicama koje još nisu ratificirale Konvenciju 1970 UNESCO-a i osnivanje mreže baza podataka o nezakonitom prometu kulturnim dobrima,
3. Prisjećajući se također da je ovaj Komitet na svojoj Sedmoj sjednici donio preporuku koja potiče Sekretarijat UNESCO-a da proširi svoju suradnju s Ujedinjenim narodima radi osnivanja baza podataka o nezakonitoj trgovini kulturnim dobrima,
4. Imajući na umu da je u bilateralnim pregovorima o povratu i restituciji kulturnih dobara za uspješno zaključivanje pregovora ključna suradnja obje strane u ažurnoj izmjeni točnih informacija o dobru koje treba vratiti ili restituirati,
5. Poziva zemlje članice Konvencije da u potpunosti primijene odredbe Konvencije i gore navedene preporuke;
6. Potiče zemlje članice koje još nisu ratificirale Konvenciju da joj se pridruže čim im to bude moguće;
7. Apelira na sve zemlje članice da surađuju u izmjeni informacija o predmetima kulturne baštine koji se trebaju vratiti ili restituirati;
8. Poziva Generalnog direktora da istraži mogućnosti osnivanja svjetske mreže baza podataka o predmetima kulturne baštine u Sekretarijatu;
9. Također poziva Generalnog direktora da preuzme inicijative u provođenju Konvencije, kao što su:
 - (i) upućivanje drugog apela zemljama članicama,
 - (ii) sazivanje ili poticanje sazivanja međunarodnih i regionalnih konferencija o povratu i restituciji predmeta kulturne baštine, kao što je već učinjeno održavanjem Radionice u Arusji u suradnji s ICOM-om u rujnu 1993. godine, kao i da